

بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری، ویژگی‌های شخصیت و خودکارآمدی عمومی با آمادگی به اعتیاد در نوجوانان پسر دبیرستانی شهر خرم‌آباد

فئانه فتحی دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی، آموزش و پرورش خرم‌آباد، ناحیه یک (1) دکتر ابوالقاسم یعقوبی ۲

و مریم فتحی چگنی ۳

نویسنده مسئول: دکتر ابوالقاسم یعقوبی

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری، ویژگی‌های شخصیت و خودکارآمدی عمومی با آمادگی به اعتیاد در نوجوانان پسر دبیرستانی شهر خرم‌آباد می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش 150 نفر دانش‌آموز پسر دبیرستانی بودند که در سال تحصیلی 1397-1398 مشغول به تحصیل بودند و به صورت تصادفی خوشه‌ای از بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر خرم‌آباد انتخاب شدند. ابزارهای استفاده شده در پژوهش حاضر پرسشنامه سبک فرزند پروری بامریند، پرسشنامه شخصیتی نئو، پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر و پرسشنامه آمادگی به اعتیاد بودند. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج ضریب همبستگی نشان داد، که بین شیوه‌های فرزند پروری مستبدانه و آسان‌گیر با آمادگی به اعتیاد در نوجوانان رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. نتایج همچنین نشان داد که از میان مؤلفه‌های شخصیتی و خودکارآمدی عمومی رابطه بین روان رنجوری و برونگرایی با اعتیاد پذیری مثبت و توافق پذیری و خودکارآمدی عمومی منفی معنی‌دار می‌باشند. در نهایت نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد، که ترکیب خطی متغیرهای شیوه‌های فرزند پروری، ویژگی‌های شخصیت و خودکارآمدی عمومی 54 درصد آمادگی به اعتیاد را تبیین می‌کنند. لذا با توجه به نتایج آگاهی‌دادن به خانواده‌ها در خصوص

1. دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی، آموزش و پرورش خرم‌آباد، ناحیه یک.

09167078140 fathi.fatane@yahoo.com

2. استاد گروه روانشناسی دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه بوعلی سینا همدان

yaghobi41@yahoo.com

3. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

سبک‌های فرزند پروری کارآمد و شناخت ویژگی‌های فردی نوجوانان گام مؤثر در راستای پیشگیری از شیوع این عارضه در جمعیت نوجوان می‌شود.

کلید واژه ها : سبک‌های فرزند پروری ، ویژگی‌های شخصیت، خودکارآمدی عمومی، آمادگی به اعتیاد.

دوره نوجوانی از مهمترین و حساس‌ترین دوره‌های زندگی انسان به شمار می‌رود . در دوره نوجوانی تغییراتی در جسم و روان نوجوان رخ می‌دهد که هر کدام به نوعی بر او اثر می‌گذارد. گاهی این تغییرات ، شخصیت و منش او را به کلی دگرگون می‌سازد . از این رو شناخت جنبه‌های مهم روانی ، عقلانی ، جسمانی و اخلاقی نوجوان ، این توانایی را به او و اطرافیانش می‌دهد تا شیوه صحیح برخورد با تغییرات جسمی و روحی دوره نوجوانی را بدانند (پاولا و هیلارد، 2017). دوران نوجوانی و اوایل جوانی با برخی تغییرات زیستی، روانی و اجتماعی همراه است که منجر به گرایش بیشتر نوجوانان به انواع رفتارهای پرخطر نظیر مصرف سیگار، الکل و مواد مخدر شده و تأثیرات مخربی بر رفتار افراد در بزرگسالی خواهد داشت. اهمیت و ضرورت توجه به اعتیاد در جامعه رو به توسعه ایران زمانی افزون تر می‌شود که به آمار و ارقام اعتیاد نگاهی بیندازیم. در جامعه ایران حدود 39 درصد از جمعیت کشور را نوجوانان کمتر از 15 سال تشکیل می‌دهند، این در حالی است که میزان آسیب‌پذیری اجتماعی نوجوانان و جوانان بسیار حساس و شدید است و بر اساس گزارش UNODCP 50 درصد معتادان در ایران استعمال مواد مخدر را از سنین 7 تا 22 سالگی آغاز کرده‌اند. اعتیاد به مصرف مواد نه تنها توانایی نوجوان را برای سازماندهی امور خویش، اداره زندگی شخصی و خانوادگی مختل می‌کند، بلکه فرد فرد معتاد حرمت ارزش‌های اخلاقی و هنجارهای جامعه را پاس نمی‌دارد و در نتیجه قوانین را زیر پا می‌گذارد و در نهایت دست به جرایم و جنایات آشکار یا پنهان مالی یا جانی می‌زند (آهی، ذوقی و آجیل‌چی، 1389). اعتیاد یک بیماری جسمی- روانی به‌شمار می‌آید، که به‌دلیل ماهیت پیش‌رونده اش در همه ابعاد زندگی فرد، خانواده و جامعه را به‌خطر می‌اندازد. درواقع این مسئله یک مشکل بزرگ فردی و اجتماعی است که علاوه بر عوارض جسمی و روانی آن برای افراد معتاد، سلامت جامعه را از نظر اجتماعی و اقتصادی، سیاسی و فرهنگی مورد تهدید و آسیب قرار می‌دهد. از دیدگاه روان‌شناختی خصوصیات روانی- شخصیتی معتادان به مواد مخدر صرفاً ناشی از مواد مخدر نیست، بلکه معتادان قبل از اعتیاد دارای نارسایی‌های روانی و شخصیتی عدیده‌ای بوده‌اند که بعد از اعتیاد به صورت مخرب‌تری ظاهر و تشدید شده‌اند. لذا مشکل معتاد تنها مواد مخدر نیست، بلکه در اصل رابطه متقابل شخصیت او و اعتیاد مطرح است. درمورد سبب‌شناسی سوء مصرف